

Małgorzata Damasiewicz

Służebny charakter kapłańskiej posługi w nauczaniu Jana Pawła II

Kapłańska posługa jest ściśle związana z posłannictwem Jezusa Chrystusa. To sam Chrystus wybiera i wzywa do naśladowania Go. Będąc blisko Mistrza, żyjąc Jego Słowem i Ciałem, kapłani są powołani, by służyć Kościołowi. W życiu kapłana podążającego za Chrystusem i wypełnianiu Jego misji niezastąpioną przewodniczką jest Maryja, a pomocą na drodze do świętości – trwanie przed Panem na modlitwie.

Podstawowym powołaniem każdego kapłana jest służba. To w niej zawiera się sens kapłaństwa i to ona, jeśli pełniona jest zgodnie z wolą Bożą, kształtuje serce kapłana, upodabniając go do Chrystusa. Kapłan, dając siebie w tej służbie, nieustannie wzrasta, bowiem – jak podkreślał Jan Paweł II – „służy prawdzie i sprawiedliwości w wymiarach ludzkiej «doczesności», ale zawsze w tej perspektywie, która jest ostateczna”¹.

Na mocy przyjętych święceń i poprzez Eucharystię sprawowaną za zbawienie wszystkich ludzi kapłani są włączeni w dzieło misyjne w sposób szczególny². Kapłaństwo zostaje człowiekowi dane, aby służył innym, jak czynił to Chrystus, którego „życie jest nieustannym ukazywaniem i codziennym stosowaniem w praktyce Jego «miłości pasterskiej»”³. Kapłani stają się „sza-

1 Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1979 roku*, w: Jan Paweł II, *Listy na Wielki Czwartek 1979–2005*, Kraków 2005, s. 15–33.

2 Por. J. Górski, *Odpowiedzi na 101 pytań o misję*, Kraków 2005, s. 53.

3 Jan Paweł II, *Adhortacja apostołska Pastores dabo vobis*, nr 22.

farzami Bożych tajemnic” (por. 1 Kor 4, 1), a w szczególności tej tajemnicy najświętszej, jaką jest Eucharystia⁴.

Na wzór Chrystusa

Aby stać się prawdziwym świadkiem Ewangelii, kapłan musi karmić się Eucharystią. Potrzebuje jej, by wzrastać w miłości, gdyż jest ona niezbędna, aby mógł rozpoznać oblicze Chrystusa w twarzach braci. Trzeba wciąż na nowo – jak podkreślał Jan Paweł II – rozpoczynać od Chrystusa, to znaczy od Eucharystii – oddając się służbie wszystkim, zwłaszcza najbardziej potrzebującym⁵.

Jan Paweł II, przytaczając słowa kard. Stefana Wyszyńskiego, w swoim przemówieniu do kapłanów podkreślał:

Oddani przez Boga na służbę Ludowi Bożemu staliśmy się jego własnością. Wszystkie nasze siły duszy i ciała muszą służyć ludowi, który ma prawo do naszego życia, do naszych oczu i warg kapłańskich, do naszych dłoni ofiarniczych i nóg apostołskich. Trzeba więc wyniszczać je, oddając się nieustannej pracy, gdy jeszcze dzień jest⁶.

Kapłan jest wezwany przez Chrystusa do naśladowania Go w swoim życiu. Jego zadaniem jest „przyniesienie” Boga ludziom i jest on zdolny wypełnić to posłannictwo, ponieważ został wybrany przez Boga – żyje dla Niego⁷. Ma głosić z mocą, w każdym miejscu, słowo ewangelicznej prawdy, które może przemienić do głębi serce człowieka i obdarzyć je pokojem, prowadząc do

---

4 Por. T. Borutka, *Refleksja o kapłaństwie w świetle nauczania Kościoła*, Kraków 2009, s. 29.

5 Por. Jan Paweł II, *Chleb wędrującego ludu. Homilia podczas Mszy św. w Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa* (14.06.2001), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2001 nr 9, s. 50–51.

6 Jan Paweł II, *Jesteście z ludu i dla ludu. Homilia skierowana do kapłanów*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 1987 nr specjalny, s. 35.

7 Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan żyjący Słowem Bożym powszechnym świadkiem miłości Chrystusa. List z okazji Światowego Dnia Modlitwy o Uświęcenie Kapłanów*, Tarnów 2007, s. 3.

poznania Boga⁸. Chrystus pozostaje niedoścignionym wzorem dla każdego kapłana⁹.

Na kartach Ewangelii widzimy wyraźnie, że miłość Chrystusa jest pokorna (por. Mt 11, 29). Taka sama powinna być miłość kapłańska. Chrystus „nie przyszedł, aby Mu służyli, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mk 10, 45; Mt 20, 28), litował się nad ludźmi niemającymi pasterza (por. Mt 9, 36), uzdrawiał wielu chorych (por. Mt 14, 14), wzruszał się na widok ludzkiej nędzy (por. Mt 20, 34; Mk 1, 41) i pragnął jej zaradzić, uczestniczył w bólu tych, którzy opłakiwali stratę bliskich osób (por. Łk 7, 13), okazywał miłosierdzie grzesznikom (por. Łk 15, 1–2), był pełen współczucia dla syna marnotrawnego (por. Łk 15, 20). W tym wszystkim powinien Go naśladować kapłan. Przypomina o tym Sobór Watykański II:

Prezbiterzy Nowego Testamentu przez swoje powołanie i wyświęcenie zostają wydzieleni w jakiś sposób z Ludu Bożego, jednak nie w celu odłączenia ich od niego lub od jakiegokolwiek człowieka, lecz by całkowicie poświęcać się dziełu, do którego powołuje ich Pan. Nie mogliby być sługami Chrystusa, gdyby nie byli świadkami i szafarzami innego życia niż ziemskie, lecz nie potrafiliby też służyć ludziom, gdyby pozostali obcymi w stosunku do ich życia i warunków¹⁰.

Nie można oddzielić miłości do Boga od miłości do człowieka (por. Mt 22, 36–40). Odwołując się do przekazanego przez św. Jana przykazania Chrystusowego, możemy powiedzieć, że „ten, kto miłuje Boga”, miłuje „też brata swego” (por. 1 J 4, 21). Najpiękniejszy i najpełniejszy wzór tej miłości został dany przez Jezusa Chrystusa. Jest to miłość Dobrego Pasterza. I ci, którym Chrystus powierza misję pasterską, są wezwani do naśladowania tej heroicznej miłości¹¹. Jan Paweł II podkreślał, że bez miłości kapłan nie będzie prawdziwie pobożny i nie będzie gorliwy w apostołowaniu¹².

8 Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis*, nr 26.

9 Por. H. Szmulewicz, *Wierność kapłana na wzór wierności Chrystusa. Elementy teologicznej argumentacji*, Tarnów 2010, s. 20.

10 Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu prezbiterów *Presbyterorum ordinis*, nr 3.

11 Por. Jan Paweł II, *Prezbiter człowiekiem miłości*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 11, s. 37.

12 Por. Jan Paweł II, *Jesteście sługami Kościoła w kraju obdarowanym przez Boga*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 7 (1986) nr 2, s. 12.

Z tych właśnie powodów Sobór Watykański II nałożył na kapłanów następujące obowiązki misyjne:

Prezbiterzy winni w duszpasterstwie rozbudzać i utrwalać wśród wiernych gorliwość w ewangelizowaniu świata, pouczając ich przez katechezę i przepowiadanie o obowiązku Kościoła głoszenia narodom Chrystusa; nauczając rodziny chrześcijańskie o konieczności i zaszczycie pielęgnowania wśród własnych synów i córek powołań misyjnych, podsycając wśród młodzieży ze szkół i stowarzyszeń katolickich zapał misyjny, tak, aby spośród niej wywodzili się przyszli głosiciele Ewangelii. Niech uczą wiernych modlić się za misje i niech nie wstydzą się domagać od nich jałmużny, stając się niejako żebrakami dla Chrystusa i zbawienia dusz¹³.

Głoszenie słowa

Do istoty posługi kapłana należy służba Słowu, sercem jest zaś posługa sakramentalna mająca doprowadzić do uświęcenia, które najpełniej dokonuje się poprzez Eucharystię. Uświęcenia tego dokonuje Chrystus za pośrednictwem kapłanów¹⁴.

Jan Paweł II przypomniał w swoim orędziu na Światowy Dzień Misyjny¹⁵ nauczanie Soboru Watykańskiego II, ukazując, że troska o głoszenie Ewangelii w komunii z następcą Piotra i pod jego przewodnictwem spoczywa przede wszystkim na kolegium biskupów wspieranych współpracą kapłanów, którzy „spełniając urząd Chrystusa, Pasterza i Głowy (...), zgromadzają rodzinę Bożą” i „uwidaczniają Kościół powszechny na swoim terenie”¹⁶. Kapłan musi być przede wszystkim człowiekiem Bożym (por. 1 Tm 6, 11), winien mieć ducha prawdziwie misyjnego. Jest on powołany do spotkania z Chrystusem na

---

13 Sobór Watykański II, Dekret o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes divinitus*, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, s. 39.

14 Por. Jan Paweł II, *Misja prezbiterów w sakramentalnej posłudze uświęcania*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 14, s. 42.

15 Por. Jan Paweł II, *Kapłaństwo jest z natury misyjne. Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 1990*, w: *Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Jenot, P. Słabek, t. 1–2, Kraków 1998, s. 321–322.

16 Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 28.

modlitwie oraz do poznania Go także na drodze krzyża. Tylko w ten sposób ukazuje się autentyzm Jego miłości do Boga¹⁷.

W IV Niedzielę Wielkanocną (2003 rok), kiedy w całym Kościele był obchodzony XL Światowy Dzień Modlitw o Powołania, Jan Paweł II sprawował w Bazylice Watykańskiej Eucharystię i udzielił święceń kapłańskich 31 diakonom. Mówił wtedy:

Kapłan jest człowiekiem słowa, który ma za zadanie nieść orędzie Ewangelii ludziom swych czasów. Powinien to robić w sposób odpowiedzialny, starając się, by to, co mówi, w pełni odpowiadało nauczaniu Kościoła. Jest on również człowiekiem Eucharystii, poprzez którą wnika do samego serca tajemnicy paschalnej¹⁸.

Życzył, by słowo Boże było ich pokarmem, pozwalającym ogarnąć się nieskończonej miłości Jego Serca, trwając dłużej na adoracji Najświętszego Sakramentu, zwłaszcza w ważnych chwilach życia¹⁹.

Papież przypominał o tym obowiązku misyjnym wszystkim braciom w Chrystusie²⁰. Jako pasterz Kościoła w pełni misyjnego sam był pierwszym misjonarzem usiłującym naśladować Chrystusa, „pierwszego i największego głosiciela Ewangelii”²¹, i poddającym się kierownictwu Ducha Świętego, „głównego Czynnika ewangelizacji”²². Sobór Watykański II pouczał, że następcom Piotra „został w szczególny sposób powierzony wielki obowiązek upowszechniania imienia chrześcijanina”²³.

Kapłan jest odpowiedzialny za całą wspólnotę. Aby dobrze służyć, prezbiter powinien przede wszystkim poznać swoje owce poprzez nawiązywanie kontaktów, gotowość słuchania i zrozumienia tych, którzy się do niego zwracają i traktowanie ich z szacunkiem oraz życzliwością. Ze względu na miłość prezbiter zobowiązany jest do osobistego zaangażowania się w dzieła

17 Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan żyjący Słowem Bożym...*, dz. cyt., s. 6.

18 Jan Paweł II, *Naśladujcie przykład Dobrego Pasterza. Homilia podczas Mszy św. i święceń kapłańskich* (11.05.2003), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2003 nr 7–8, s. 55–57.

19 Por. Jan Paweł II, *Naśladujcie przykład Dobrego Pasterza*, dz. cyt.

20 Por. Jan Paweł II, *Powinność głoszenia Dobrej Nowiny. Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 1981*, w: *Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Jenot, P. Ślabek, t. 1–2, Kraków 1998, s. 275.

21 Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*, nr 7.

22 Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*, nr 75.

23 Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 23; Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*, nr 67.

miłosierdzia, czasami w formie nadzwyczajnej. Jan Paweł II podkreślił, że istotną rolę w życiu kapłańskim spełnia miłość prosta, nieomal trudna do zauważenia, a przy tym stała i wielkoduszna, ujawniająca się nie w spektakularnych dziełach, lecz w codziennym okazywaniu dobroci, zasadniczą uwagę skupiając na chorych, biednych i słabszych²⁴. Aby miłość ta była autentyczna, musi wypływać z głębokiego doświadczenia Boga²⁵.

Jan Paweł II w swojej misyjnej encyklice podkreślał, że:

wszyscy kapłani winni mieć serce i mentalność misyjną, być otwartymi na potrzeby Kościoła i świata, czujnymi wobec najbardziej oddalonych, a przede wszystkim, wobec grup niechrześcijan we własnym środowisku. W modlitwie, a szczególnie w ofierze eucharystycznej niech czują troskę całego Kościoła o całą ludzkość²⁶.

Sprawowanie sakramentów

Eucharystia jest źródłem siły i odwagi oraz oparciem w trudnościach. Z komunii z Chrystusem eucharystycznym każdy chrześcijanin czerpie odwagę, by radosnym duchem dawać świadectwo wiary w swoim środowisku. Aby ewangelizować świat, potrzebni są apostołowie i misjonarze rozmiłowani w Eucharystii, którzy potrafią adorować, kontemplować Chrystusa eucharystycznego i żyć z Nim, aby nieść Go *ad gentes*. Kościół wzywa wiernych, aby od Eucharystii rozpoczęli pierwszą, a także nową ewangelizację świata:

Wszyscy kapłani winni mieć misyjne serce i umysł, powinni być otwarci na potrzeby Kościoła. Niech troska Kościoła o całą ludzkość towarzyszy im podczas modlitwy, a przede wszystkim w czasie Ofiary Eucharystycznej²⁷.

Dlatego Kościół naucza, że istnieje ścisły związek między kapłaństwem i Eucharystią. Prawdę tę podkreślał także Jan Paweł II:

24 Por. Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 101.

25 Por. Jan Paweł II, *Jesteście sługami Kościoła...*, dz. cyt.

26 Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*, nr 89.

27 Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*, nr 67.

prezbiter jest nade wszystko człowiekiem Eucharystii: sługą Chrystusowym w tym sakramencie, w którym – według Soboru – „zawiera się całe dobro duchowe Kościoła”²⁸, każdy prezbiter, na każdym szczeblu hierarchii, wypełniający jakiegokolwiek zadanie, jest sługą misterium paschalnego dokonanego na krzyżu i odnawianego na ołtarzu za odkupienie świata²⁹.

Eucharystia jest główną i centralną racją bytu sakramentu kapłaństwa³⁰.

W innym miejscu Jan Paweł II określał Eucharystię między innymi jako „serce kapłańskiej egzystencji”³¹. Eucharystia jest sakramentem dokonującym głębokiego zjednoczenia kapłana z Chrystusem; powinna skłaniać prezbitera do postawy wdzięczności za dary otrzymane od Boga. W oparciu o nią kapłan powinien budować w sobie postawę ofiarności. Z Eucharystii winno rodzić się pragnienie kontemplacji i adoracji Chrystusa³².

Jan Paweł II nauczał, że królewskie kapłaństwo Chrystusa ujawnia się najwyraźniej w jego misji pojednawczej między Bogiem a człowiekiem. Sprawowanie sakramentu Pokuty to – zdaniem papieża – niewątpliwie najtrudniejsza i najbardziej delikatna, męcząca i wyczerpująca, ale też najpiękniejsza i przynosząca radość posługa kapłańska³³.

Zatem kapłan powinien głosić Ewangelię Chrystusa i prowadzić ludzi do spotkania ze Zbawicielem przede wszystkim w sakramencie Bożego Miłosierdzia i w Eucharystii. Szafarz Eucharystii jest jednocześnie szafarzem sakramentu pojednania i nigdy nie może zwolnić się z obowiązku, jaki został powierzony

28 Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis*, nr 5.

29 Jan Paweł II, *Kult eucharystyczny zasadniczym posłannictwem prezbitera. Audiencja generalna* (12.05.1993), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 7, s. 43–45.

30 Por. Jan Paweł II, List apostolski *Dominicae Cenaе. O tajemnicy i kulcie Eucharystii*, w: *Wybór listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. P. Słabek, t. 1, Kraków 1997, s. 4–7; *Kult eucharystyczny zasadniczym posłannictwem prezbitera*, dz. cyt., s. 43. Jan Paweł II napisał, że: „Sprawowanie Eucharystii powinno więc być dla nas „najważniejszym i świętym wydarzeniem dnia i centrum całego życia”, por. Jan Paweł II, *Dar i Tajemnica*, Kraków 1996, s. 73. Ojciec Święty podkreślał także, że nie ma Eucharystii bez kapłaństwa ani kapłaństwa bez Eucharystii, ponieważ jest ono zawsze związane z Ofiarą Chrystusa, por. Jan Paweł II, *Powołanie jest wezwaniem do pełni życia. Orędzie na Światowy Dzień Modlitw o Powołania 1982*, w: *Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Jenot, P. Słabek, t. 1–2, Kraków 1998, s. 291–295.

31 Jan Paweł II, *Eucharystia w życiu duchowym prezbitera*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 8–9, s. 45.

32 Jan Paweł II, *Eucharystia w życiu duchowym prezbitera*, dz. cyt., s. 45–46.

33 Por. Jan Paweł II, *Posługa kapłańska w sakramencie pojednania*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 5–6, s. 43.

Apostołom w czasie ich pożegnania w wieczerniku przez Jezusa: „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuszcicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane” (J 20, 22–23). Jan Paweł II podkreślał, że przez posługę konfesjonału kapłan staje się narzędziem Bożego Miłosierdzia i realizuje duchowe ojcostwo. Jednak powinien także sam odważnie otwierać się na Boże miłosierdzie przez regularną spowiedź. Jan Paweł II w adhortacji o pojednaniu i pokucie podkreślił, że szafarz sakramentu pokuty oddziałuje na penitenta całym swoim życiem. Jego głęboka wiara i miłość Boga oraz człowieka, praktykowane co dnia, odbudowują w jakimś stopniu utraconą miłość i wiarę grzesznika³⁴.

W Eucharystii – która jest nieocenionym skarbem Kościoła – kapłani są nieustannie zapraszani „do kontemplowania piękna i głębi tajemnicy miłości Chrystusa i przelewania zapału miłości Jego miłującego Serca na wszystkich ludzi, bez różnicy, szczególnie na ubogich, którymi są grzesznicy, w ciągłej, najczęściej ukrytej, służbie miłości”³⁵.

Rola modlitwy

Od osobistej więzi każdego kapłana z Jezusem w dużej mierze zależy misja Kościoła. Autentyczny kontakt z Chrystusem jest zatem niezbędny, aby byli oni w stanie wypełniać swoje powołanie. Jeśli ta więź osłabnie, zmniejszy się też zapał ewangelizacyjny, a duszpasterstwo straci charakter twórczej misji, dającej codzienną radość bycia dla innych. Bez mocnego związku z Chrystusem kapłaństwo koncentruje się na samym sobie i traci umiejętność przenikania i przemieniania życia³⁶. Modlitwa musi być stałym elementem życia kapłańskiego³⁷.

34 Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Reconciliatio et paenitentia. O pojednaniu i pokucie w dzisiejszym posłannictwie Kościoła*, nr 31.

35 Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan żyjący Słowem Bożym...*, dz. cyt., s. 7.

36 „Kapłan, który poddaje się wewnętrznej odnowie, staje się bardziej otwarty na działanie Ducha Świętego. Nie ogranicza swojego spojrzenia na Kościół do wymiaru Kościoła lokalnego (parafii, diecezji), ale dostrzega jego powszechność (katolickość). Poprzez modlitwę i uczestnictwo w różnych działaniach na rzecz misji, rozeznaje „swoje miejsce” w ewangelizacji świata”. Por. S. Wojdak, *Misyjne nadzieje i wyzwania w Liście Benedykta xvi do Kapłanów*, „Światło Narodów” 30 (2010) nr 1, s. 33.

37 Por. T. Borutka, *Refleksja o kapłaństwie w świetle nauczania Kościoła*, Kraków 2009, s. 70.

Codziennosc kapłańskiego życia – jak podkreślał papież – poucza, że tylko niewzruszone przyłgnięcie do Chrystusa pozwoli zachować ten „dar” i tę „tajemnicę”, umacniane stałą modlitwą. Kapłani powinni być ludźmi modlitwy, bo takimi chce ich widzieć lud chrześcijański. Ich słowa i czyny powinny ukazywać wierną i miłosierną miłość Bożą tym wszystkim, którzy ich spotykają³⁸.

Jeśli w kapłańskim życiu Bóg przestaje być na pierwszym miejscu, wtedy działalność duszpasterska zostaje pozbawiona fundamentu, a nadmiar aktywności stwarza niebezpieczeństwo utraty treści i sensu kapłańskiej posługi. Miejsce tego, co istotne, byłoby zajęte przez namiastki. Tylko ci, którzy „tracą” czas dla Chrystusa na modlitwie, mogą autentycznie ewangelizować. Tajemnicą skutecznego głoszenia nauk Chrystusa jest gorąca miłość do Niego³⁹.

Kapłan jest zobowiązany, by ciągle na nowo odkrywać sens i wielkość swojego powołania oraz ciągle je przyjmować i podejmować życie w Chrystusie, bo przecież dla kapłana, tak jak dla świętego Pawła, „żyć – to Chrystus” (Flp 1, 21). Kapłan „zdobyty” przez Chrystusa (por. Flp 3, 12) z większą łatwością „zdobywa” dla Niego innych⁴⁰, staje się bardziej święty, bardziej radosny, bardziej gorliwy w swoim posługiwaniu, bardziej otwarty⁴¹.

Modlitwa Chrystusa ukazuje każdemu kapłanowi, że kapłaństwo winno być zakorzenione w modlitwie. Cała jego działalność powinna wynikać z modlitwy. To ona jest podstawą do naśladowania Chrystusa⁴² i stanowi naczelną wartość kapłańskiego życia, najlepszy sposób formacji duchowej. Jan Paweł II stwierdził, że konsekrowany na wzór Chrystusa prezbiter powinien być człowiekiem modlitwy⁴³.

To właśnie modlitwa daje kapłanowi szczególną wrażliwość na innych ludzi, na ich potrzeby i ich całe życie. Pozwala mu również rozpoznać tych wszystkich, których Chrystus stawia na jego drodze kapłańskiej posługi, jego troski

38 Por. Jan Paweł II, *Dar i tajemnica kapłaństwa służebnego. Homilia podczas Mszy Krzyżma w Wielki Czwartek* (08.04.2004), n. 3, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2004 nr 5, s. 4–6.

39 Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan żyjący Słowem Bożym...*, dz. cyt., s. 5.

40 Por. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2005 roku*, w: Jan Paweł II, *Listy na Wielki Czwartek 1979–2005*, Kraków 2005, s. 325–327.

41 Por. T. Borutka, *Refleksja o kapłaństwie w świetle...*, dz. cyt., s. 12.

42 Por. S. Sojka, *Contemplatio et imitatio Christi. Chrystologiczny wymiar kontemplacji i naśladowania w duchowości chrześcijańskiej według współczesnego nauczania Kościoła*, Kraków 2006, s. 336.

43 Por. Jan Paweł II, *Prezbiter człowiekiem modlitwy*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 8–9, s. 44.

duszpasterskiej. Są to dzieci, dorośli, starcy; młodzież, rodziny i samotni; chorzy, cierpiący i umierający; ludzie duchowo bliscy, gotowi do apostołskiej współpracy i ludzie dalecy, nieobecni, obojętni, wśród których jednak wielu jest na drodze refleksji i poszukiwań; również tacy, którzy szukają pomocy kapłana, i tacy, którzy ją odrzucają⁴⁴.

Modlitwa jest nieodzowna, żeby zachować pasterską wrażliwość na wszystkich i na wszystko, czym owocuje ludzka egzystencja. Zwracając się do kapłanów, Jan Paweł II ukazywał jej znaczenie:

Tylko ona pozwoli sprostać próbie miłości, jaką jest życie każdego człowieka – a życie kapłana w sposób szczególny. Kiedy zaś będzie się wydawało, że nie jest się w stanie podołać tej próbie, że przerasta ona nasze siły, należy sobie przypomnieć to, co Ewangelia mówi o Chrystusie w Ogrójcu: „Pogrążony w udręce jeszcze usilniej się modlił” (Łk 22, 44)⁴⁵.

Modlitwa kapłana rodzi prawdziwą przyjaźń z Chrystusem Eucharystycznym i tylko modląc się, można spełniać posługę kapłańską, bowiem tylko w ten sposób można nieść Jezusa i Jego Ewangelię światu. Zwyczajny aktywizm może być heroiczny, zewnętrzna działalność zawsze jednak pozostaje ostatecznie bezowocna, jeśli nie rodzi się z wewnętrznego zjednoczenia z Chrystusem. Modlitwy nie może więc zabraknąć światu, a tym, który przede wszystkim winien mu ją dać, jest kapłan⁴⁶.

Należy zatem podkreślić, że potęgą apostołskiego działania rodzi się właśnie z modlitwy, czyli z osobistego zjednoczenia z Bogiem. Jest ona źródłem łaski i dobrych natchnień, które pozwalają odkrywać, że wiara wyraża się w autentycznej miłości zdolnej do służby i ofiary. Jan Paweł II – wszędzie, gdzie to jest możliwe – zachęcał i prosił ludzi młodych i starszych, aby piękno chrześcijańskiego życia i jego apostołski wymiar budować na Chrystusie, którego trzeba poznawać, kochać i naśladować⁴⁷.

---

44 Por. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1987 roku*, w: Jan Paweł II, *Listy na Wielki Czwartek 1979–2005*, Kraków 2005, s. 128–130.

45 Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1987 roku*, dz. cyt., s. 130–135.

46 Por. Benedykt XVI, *Nasze ręce niech się staną rękami Chrystusa. Wierście w moc waszego kapłaństwa!*, *Przemówienie podczas spotkania z duchowieństwem w Archikatedrze św. Jana. Warszawa, 25 maja 2006 roku*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2006 nr 6–7, s. 12

47 Por. Jan Paweł II, *List apostołski Novo millennio ineunte*, nr 29.

Uniwersalny wymiar modlitwy kapłana – która wpisuje się w kapłańskie uwielbienie Syna, utrwalone w Eucharystii, obejmując całe jego życie – ukazywał Jan Paweł II:

Bardziej niż ktokolwiek inny prezbiter powołany jest do przyjęcia generalnej postawy Chrystusa, od której sakrament bierze nazwę, a więc dziękczynienia. Jednocząc się z Chrystusem Kapłanem i Hostią, kapłan nie tylko dzieli Jego ofiarę, lecz również Jego uczucia, Jego postawę wdzięczności wobec Ojca za dobrodziejstwa wyświadczone ludzkości⁴⁸.

Jan Paweł II w swojej misyjnej encyklice napisał także, że wszyscy kapłani powinni mieć misyjne serce i umysł oraz być otwarci na potrzeby Kościoła i świata⁴⁹. To właśnie Sobór Watykański II w Dekrecie o posłudze i misji prezbiterów *Presbyterorum ordinis* zaakcentował:

Dar duchowy, otrzymany przez prezbiterów w święceniach, przygotowuje ich nie do jakiejś ograniczonej i zacieśnionej misji, lecz do najszerszej i powszechnej misji zbawienia „aż po krańce ziemi”; każda bowiem posługa kapłańska uczestniczy w owym uniwersalnym zasięgu misji powierzonej przez Chrystusa Apostołom⁵⁰.

Maryja w życiu kapłana

Czytając przemówienia, homilie i akty zawierzenia, trudno nie dostrzec, jak bardzo osobiście Jan Paweł II odsłaniał tajemnicę swojego serca przepelnionego kapłańską miłością do Matki Najświętszej. W orędziu na Niedzielę Misyjną 2003 roku, zatytułowanym *Maryja i misja Kościoła*, wskazał wszystkim ochrzczonym, że działalność misyjna zawsze realizuje się w ciągłej obecności Maryi i tą duchową, misyjną drogą Kościół pragnie podążać również w naszych czasach: „Kościół naśladuje Maryję, która poczęła i porodziła Jezusa

48 Jan Paweł II, *Audiencja generalna* (9.06.1993), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 8–9, s. 45–46.

49 Por. Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio. O stałej aktualności posłania misyjnego*, nr 68.

50 Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis*, nr 10.

mocą Ducha Świętego, rodząc nowych wierzących poprzez przepowiadanie i sakrament chrztu św.”⁵¹.

Jan Paweł II, sam będąc zanurzony w głębokiej pobożności maryjnej, zachęcał kapłanów, aby i oni zawierzyli Matce Jezusa całą swoją posługę kapłańską, plany i trudności, z jakimi borykają się na swojej drodze⁵². Przypominał kapłanom, że są „powołani, aby rozwijać w sobie głęboką i pełną miłości pobożność do Maryi Dziewicy, naśladować Jej cechy i często się modlić”⁵³. Zauważył, że każdy aspekt formacji kapłańskiej można związać z Maryją i wskazał, że nabożeństwo do Matki Bożej stanowi skuteczne wsparcie na drodze do uświęcania się, stałe umocnienie w osobistych trudnościach i źródło energii w apostołacie⁵⁴.

Kościół w swoim ewangelizacyjnym powołaniu bierze przykład i czerpie natchnienie z Maryi, która jako pierwsza doświadczyła ewangelizacji (por. Łk 1, 26–38) i jako pierwsza dzieło ewangelizacji podjęła (por. Łk 1, 39–56). To ona przyjęła z wiarą Dobrą Nowinę zbawienia i udzieliła wszystkim ludziom najlepszej porady duchowej, jaką kiedykolwiek otrzymali: „Zróbcie wszystko, cokolwiek [Jezus] wam powie” (J 2, 5). Kościół uczy się od Maryi misyjnego oddania⁵⁵. Ona wskazuje, że odpowiednią metodą apostołatu jest dawanie świadectwa własnym życiem⁵⁶.

Maryja niezmiennie wpatruje się w Chrystusa, zachowuje niczym skarb każde Jego słowo i pokazuje, jak być autentycznymi uczniami jej Syna. Jan Paweł II podkreślał, że patrząc na Maryję, można lepiej zrozumieć przemieniającą moc

---

51 *Kościół misyjny. Podstawowe studium misjologii*, red. S. Karotempler, Warszawa 1997, s. 159.

52 Por. Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris Mater. O błogosławionej Maryi Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła*, nr 48.

53 Jan Paweł II, *Obecność Maryi w życiu kapłana. Katecheza środowca. Watykan, 11.02.1990*, w: Jan Paweł II, *O Matce Bożej 1978–1998. „Anioł Pański”*, Warszawa 1999, s. 317.

54 Por. Jan Paweł II, *Katecheza. Nabożeństwo do Matki Bożej w życiu prezbitera*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 14, s. 47.

55 Por. Jan Paweł II, *Obecność Maryi w powszechnej misji Kościoła. Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 1988*, w: *Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Jenot, P. Słabek, t. 1–2, Kraków 1998, s. 311–312.

56 Por. A. Paoli, „Polityczna” misja Maryi, w: *Maryja Niewiasta Eucharystii*, red. L. Gugliemmoni, F. Negri, Kraków 2005, s. 67.

Eucharystii. Dzięki niej wierni znajdują w tajemnicy eucharystycznej odwagę i siłę, by pójść za Chrystusem, Dobrym Pasterzem, i by służyć Mu w braciach⁵⁷.

Maryja jako pierwsza uwierzyła w swojego Syna. Jej życie było drogą i pielgrzymowaniem wiary w Chrystusa, w której przodowała uczniom i stale przoduje Kościołowi⁵⁸. Dlatego wszędzie tam, gdzie – jak przypominał papież – Kościół prowadzi wśród ludów działalność misyjną, jest obecna Maryja – jako Matka współdziałająca w zrodzeniu i wychowywaniu wiernych⁵⁹, jako „Gwiazda ewangelizacji”⁶⁰, ażeby prowadzić i wspierać głosicieli Ewangelii⁶¹.

Nie bez znaczenia jest fakt, że Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia* określił Maryję jako „Niewiastę Eucharystii”. Jej życie nacechowane jest wymiarem eucharystycznym, ponieważ w sposób nadzwyczajny daje ona świadectwo służbie pełnionej na chwałę Boga i dla dobra ludzi. Podążając śladami Maryi, można dostrzec postawy, które są związane z Eucharystią – miłość i wdzięczność, uwielbienie i pokorę, dyspozycyjność i radość⁶².

Papież nazywał Maryję „pierwszym tabernakulum w historii”⁶³, ofiarowała Chrystusa, który jest dla nas Drogą, Prawdą i Życiem (por. J 14, 6). Jan Paweł II podkreślał także, że jeśli „pojęcia Kościół i Eucharystia są ze sobą nierozdzielnie związane, to samo dotyczy Maryi i Eucharystii”⁶⁴. Każda modlitwa eucharystyczna zaznacza głęboki związek Maryi z Eucharystią⁶⁵.

W ostatnim dniu podróży apostołskiej do Chorwacji (2003 rok) Jan Paweł II przewodniczył nabożeństwu Liturgii Godzin w Zadarze. W homilii wskazał na Maryję Matkę Kościoła, obecną zawsze wśród ludu Bożego jako wzór życia

57 Por. Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa* (10 06.2004), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2004 nr 9, s. 19.

58 Por. Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris Mater. O błogosławionej Maryi Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła*, nr 6, 26.

59 Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 63.

60 Paweł VI, Adhortacja apostołska *Evangelii nuntiandi*, nr 82.

61 Por. Jan Paweł II, *Obecność Maryi w powszechnej misji Kościoła. Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 1988*, w: *Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Jenot, P. Słabek, t. 1–2, Kraków 1998, s. 311.

62 Por. *Maryja Niewiasta Eucharystii*, red. L. Gugliemmoni, F. Negri, Kraków 2005, s. 6.

63 Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, nr 55.

64 Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, nr 57.

65 Por. P.-M. Gajda, *Eucharystia sercem przeżywana — zadatkami szczęśliwej wieczności. Rozważania w świetle najnowszych dokumentów Nauczycielskiego Urzędu Kościoła*, Tarnów 2005, s. 219.

i apostołstwa. Maryja jest wzorem modlitwy⁶⁶. Jej też zawierzył zgromadzonych, aby swoją modlitwą umacniała ich wiarę, nadzieję i miłość. Papież podkreślał, że słowa i przykład Maryi stanowią nadzwyczajną szkołę życia, w której formują się apostołowie. Zachęcał, by to od niej uczyć się bycia wiarogodnymi świadkami i wielkodusznymi apostołami, wnosząc swój wkład w wielkie dzieło nowej ewangelizacji⁶⁷.

Bibliografia

- Borutka T., *Refleksja o kapłaństwie w świetle nauczania Kościoła*, Kraków 2009.
- Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. S. Małysiak, t. 1–2, Kraków 1996.
- Gajda P.-M., *Eucharystia sercem przeżywana — zadatkim szczęśliwej wieczności. Rozważania w świetle najnowszych dokumentów Nauczycielskiego Urzędu Kościoła*, Tarnów 2005.
- Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*.
- Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Reconciliatio et paenitentia*.
- Jan Paweł II, *Dar i Tajemnica*, Kraków, 1996.
- Jan Paweł II, *Dar i tajemnica kapłaństwa służebnego. Homilia podczas Mszy Krzyżma w Wielki Czwartek* (08.04.2004), n. 3, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2004 nr 5, s. 4–6.
- Jan Paweł II, *Eucharystia w życiu duchowym prezbitera*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 8–9, s. 45–46.
- Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa* (10.06.2004), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2004 nr 9, s. 19.
- Jan Paweł II, *Jesteście sługami Kościoła w kraju obdarowanym przez Boga*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 7 (1986) nr 2, s. 12.
- Jan Paweł II, *Jesteście z ludu i dla ludu. Homilia skierowana do kapłanów*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 1987 nr specjalny, s. 35.
- Jan Paweł II, *Katecheza. Nabożeństwo do Matki Bożej w życiu prezbitera*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 14, s. 47.

66 Por. Jan Paweł II, *Katecheza. Wzór modlącego się Kościoła* (10.09.1997), w: Jan Paweł II, *Katechezy maryjne*, Częstochowa 1998, s. 269.

67 Por. Jan Paweł II, *Matka Kościoła uczy nas apostołstwa*. 9 czerwca 2003. *Zadar. Liturgia Godzin na placu Forum*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2003 nr 10, s. 20–21.

- Jan Paweł II, *Kult eucharystyczny zasadniczym posłannictwem prezbitera. Audyencja generalna* (12.05.1993), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 7, s. 43.
- Jan Paweł II, *List apostolski Dominicae Cenaе.*
- Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1979 roku*, w: Jan Paweł II, *Listy na Wielki Czwartek 1979–2005*, s. 15–33.
- Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 1987 roku*, w: Jan Paweł II, *Listy na Wielki Czwartek 1979–2005*, Kraków 2005, s. 130–135.
- Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek 2005 roku*, w: Jan Paweł II, *Listy na Wielki Czwartek 1979–2005*, Kraków 2005, s. 325–327.
- Jan Paweł II, *Matka Kościoła uczy nas apostołstwa. 9 czerwca 2003. Zadar. Liturgia Godzin na placu Forum*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2003 nr 10, s. 20–21.
- Jan Paweł II, *Misja prezbiterów w sakramentalnej posłudze uświęcania*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 14, s. 42.
- Jan Paweł II, *Naśladujcie przykład Dobrego Pasterza. Homilia podczas Mszy św. i święceń kapłańskich* (11.05.2003), „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 2003 nr 7–8, s. 55–57.
- Jan Paweł II, *Obecność Maryi w życiu kapłana. Katecheza śródowa. Watykan, 11.02.1990*, w: Jan Paweł II, *O Matce Bożej 1978–1998. „Anioł Pański”*, Warszawa 1999, s. 317.
- Jan Paweł II, *Posługa kapłańska w sakramencie pojednania*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 5–6, s. 43.
- Jan Paweł II, *Powołanie jest wezwaniem do pełni życia. Orędzie na Światowy Dzień Modlitw o Powołania 1982*, w: *Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Jenot, P. Słabek, t. 1–2, Kraków 1998, s. 291–295.
- Jan Paweł II, *Prezbiter człowiekiem miłości*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 11, s. 37–44.
- Jan Paweł II, *Prezbiter człowiekiem modlitwy*, „L'Osservatore Romano” (wydanie polskie) 14 (1993) nr 8–9, s. 44.
- Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994.
- Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan żyjący Słowem Bożym powszechnym świadkiem miłości Chrystusa. List z okazji Światowego Dnia Modlitwy o Uświęcenie Kapłanów*, Tarnów 2007, s. 5–7.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, wydanie 5, Poznań 2000.
- Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu prezbiterów *Presbyterorum ordinis*.
- Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*.

Szmulewicz H., *Wierność kapłana na wzór wierności Chrystusa. Elementy teologicznej argumentacji*, Tarnów 2010.

Wojdak S., *Misyjne nadzieje i wyzwania w Liście Benedykta XVI do Kapłanów*, „Światło Narodów” 30 (2010) nr 1, s. 33.

Abstrakt

Służebny charakter kapłańskiej posługi w nauczaniu Jana Pawła II

Kapłan na mocy święceń zostaje upodobniony do Jezusa, Dobrego Pasterza, i powołany do naśladowania Go oraz przeżywania Jego miłości pasterskiej, bezinteresownej, miłości, która kieruje się zwłaszcza ku najbiedniejszym i sytuuje wobec nich w postawie służebnej. Przyjęcie tej postawy jest znakiem przyjęcia odpowiedzialności, jaką nakłada na kapłana Boże wybranie, a zarazem jest znakiem potwierdzenia tej pasterskiej miłości.

Słowa kluczowe: Eucharystia, Jezus Chrystus, Jan Paweł II, kapłan, miłość, służba, wspólnota

---

Abstract

The subservient nature of priestly service in the teaching of John Paul II

Through ordination priest becomes like Jesus—the Good Shepherd—and is called up to imitate Him and experience and cherish His pastoral love that is unbiased, excludes nobody, is especially directed towards the poorest and positions itself in a servant attitude towards them. Acceptance of this attitude is a sign of accepting responsibility that is put on the priest by the God’s election and, at the same time, a sign of confirmation of this pastoral love.

Keywords: communion, Eucharist, Jesus Christ, John Paul II, love, priest, service